

'corba de roda de carro', del cast. PINA (veg. DCEC/DECH); a Calaceit i Maella diuen en aquest sentit *espines, asp-*, però apliquen *pina* o *grumó* a la capça de bròquil (Casac. 1923) *Pinacal*, V. *espinacal* (ES-PINA) *Pinacle*, V. *penya*

PINACOTECA, pres del ll. *pinacothēca*, gr. *πινακοθήκη* id., compost de *πίναξ* 'post, taula', 'quadro pintat', i *θήκη* 'dipòsit'. □ 1.ª documentació: 1868, *SLitCosta*.

Pinada, pinal, V. *pi Pinal* 'cim d'una façana', V. *penya Pinar, pinareda, pinassa*, V. *pi Pinarsa, pinassa*, V. *pina Pinastra, pineta, pinavet*, V. *pi*

PINC o PINCO, mena de nau, pres del fr. *pinque*, mot internacional de les mars del Nord, d'origen incert, probablement germànic. □ 1.^a doc.: *pinco* 1711, doc. balear, *DAG*.

«Aplegant-se amb sa barca d'En A. N., pitjaren darrera ses des pirates, que resultaren esser un *ping* i un londre català, que aquell havia agafat casi endret de Tarragona amb un carregament --- alcançaren es buc caporal des pirates i e-hi entraren --- se'n dugueren es londre de remolc i hagneren de abandonar s'al-
tre perque feia aigo a les totes», relat eivissenc de 1739 (Macabich, *Feudalismo*, 51). «Bna. --- el port no és dels millors --- per les barres que formen les arenes del riu Besòs; y en temps de llevants forts --- impedeix el que éntrian qualis vaxells de guerra, sols sí
embarcacions mercantils, *pinco*s, llondres, tartanes, galeotes etc.», B. de Maldà (*Excurs.*, 4). Men. «*pinco*, fr. *pinque*, ll. *limbus*», FebrCard.

La forma *pinco* deguérem rebre-la del castellà, on el *DAut.* (1737) registra *pinque* i *pinco*. El fr. *pinque* apareix des de 1614, l'angl. *pink* des de 1471, neerl. *pink*, neerl. mj. *espincke*. No és segur i tampoc inversemblant que tot plegat vingui del germ. comú *espe* 'trèmol', de la fusta del qual es pogué fer aquesta embarcació, cf. escand. *esping(r)* 'embarcació llarga', que ja es troba en islandès antic. Resten problemes pendents, que s'exposaren en PINGUE (DCEC/DECH).

Pinça, pinçada, pinça-nas, pinçar, V. *pessigar* (nota)

PINCARDA, ross. 'gallina de Guinea' (*AlcM*). Un carreró vell de Perpinyà porta el nom de *La Font de Na Pincarda*: cal, doncs, assegurar millor que la definició com a nom d'ocell no sigui deguda a una interpretació d'aquest nom de carrer, feta a la lleugera per algun savi o saberut local, car el nom del carrer és versemblant que sigui d'origen verament antroponímic (potser alteració de l'ètnic *picarde*: *Na Pincarda* pogué ser pronunciat vulgarment la *pincarda* per dissimilació). En tot cas aquí hi ha intervingut el francès *pintade* [< cat. ant. o cast. *pintada*] que és el nom francès conegut de la 'gallina de Guinea', i el saberut hipotètic pogué confondre els dos parònims. Altrament, fins i tot si hi hagués alguna cosa de cert en l'existència d'un ross. *pincarda* com a nom de l'ocell,⁶⁰

seria alteració del fr. *pintade* (alteració explicable per contaminació de *becada* i *cegard*, noms d'altres ocells gallinacis), però m'inclino a creure que aquí hi ha simplement un mot fantasma, segons la primera suposició.

Pincaró, V. conjectura etimològica a propòsit de *Puimorèn/Pimorèn Pinçó* corrupció ross. del fr. *poinçon*; per a *pinçó* nom d'una fruiteta, V. *punçó* (PUN-TA) *Pindol, pindola*, V. *pilota Pindonga, pindongar*, cast., V. DECH iv, 476a18 *Pineda*, V. *pi Pinedre*, V. *penedir Pinell*, V. *pi* i *penell Pinenc(a), pineral, pinet, pinetada, pinetar, pinetell, pinetellar, pinetenca, pinetera, pinetó, pinetonada*, V. *pi Pingall, pinganelles*, V. *penjar* i DECH, PENDER *Pingano*, V. *panolla Pingaressa*, V. *pendre Pingell*, V. *pinzell*

PINGÜE, pres del ll. *pinguis* 'gras', 'greixós'. □ 1.ª doc.: 1695, Lacav.

DERIV.: *Pingüedo*. Del gr. *παχύς* 'gruixut', del mateix origen indoeuropeu que el ll. *pinguis*, es formaren els cpts. (amb *δέρμα* 'pell'): *paquiderm* [c. 1900], *paquidermic, paquidermia*; i *paquicàrpa, paquimenin-gitis*.

PINGÜÍ, pres de l'angl. *penguin*, d'origen incert; no és segur que sigui derivat del ll. *pinguis* 'gras', per observadors cultes o naturalistes, però és inversemblant que vingui, com s'ha cregut, d'una llengua cèltica. □ 1.ª doc.: 1917, *DOrt*.

El que és segur és que és l'anglès on es documenta primer, el 1578, i viat en francès, l'any 1600; i que les descripcions més antigues de viatgers i naturalistes es refereixen a les mars australs i no pas a les àrtiques o nòrdiques, ço que també fa menys probable una procedència francesa; hi ha molts pingüins a les costes australs d'Amèrica, sobretot pel costat xilè (jo mateix recordo haver vist nedar un pingüí vora meu tot banyant-me poc més al Nord de Valparaíso, 1943), però en castellà les denominacions antigues són altres (*pájaro niño, pájaro bobo*) i *pingüino* no hi apareix fins c. 1770. Remeto a l'exposició detinguda i documentada del problema etimològic, que vaig fer en el DECH⁴⁵ (i ja en el DCEC). Men. *pingdai* (?), *DAG*. i *AlcM*.

Pinícola, piníser, V. *pi Pinilló*: sembla ser un castellanisme *pinillo* (derivat de *pino*), només el porta el *DTo.*, on sembla haver-hi un accent en algunes ed. sobre la *o*, per algun lapsus tipogràfic (copiat pel Lacav.) *Pinnat, pinnatífida, pinnatílobat, pinnatipar-tit, pinnatisecte, pinnípede, pinnula*, V. *penya Pinodre*, sembla ser errada per *picodre* (PICAR) *Pinolla, pinós, pinosa, pinotell, pinotellada*, V. *pi Pinotx*, V. *panolla Pinotxa*, V. *pi* i *panolla Pinré*, mot caló (PINREL, DCEC/DECH)

PINSA, 'Fringilla coelebs', moixó cantaire, mot comú a moltes llengües romàniques (prov. i llgd. *pin-san, -sar*, fr. *pinson*, it. *pincione*, cast. *pinzón*), cèl-ti-